

Lokaal 049 is een begrip op de Utrechtse kunstacademie. Het is een werk- en thuisplaats voor eerstejaars studenten Illustratie en Grafisch Ontwerpen. Ze leren er de basisbeginselen van typografie, maar bovenal samenwerken, vies worden, falen, durven en spelen.

Pal naast de Utrechtse volksbuurt Sterrenwijk staat het gebouw van de afdeling beeldende kunst en vormgeving van de Utrechtse kunstacademie. Wie de centrale hal oversteekt en de gang volgt naast de Keith Haring-graffiti op de lift, komt uiteindelijk uit in een klein halletje aan de zijkant van het gebouw. Daar, aan de rechterkant, is lokaal 049. Een plek waar alles anders kan en ook is. Drie bewoners vertellen over hun beleving.

Manuel Kurpershoek - werkplaatsmeester
Mijn leven lang ben ik met beeldende kunst bezig, maar op een gegeven moment was ik de eenzaamheid van de individuele praktijk beu. Lokaal 049 is voor mij een feest. Zelf heb ik altijd een dubbele verhouding gehad met typografie. Dat nette en strakke, dat vind ik maar saai. Maar ik heb wel waardering voor de schoonheid van de letter zelf. Die aanvankelijke weerstand zie ik veel bij beginnende studenten en ik zie het als mijn taak om ze te enthousiasmeren, ze grenzen te laten opzoeken en hun eigen kunnen op te rekken. We proberen dan ook altijd aan een opdracht een verlengstuk te maken naar een echt product. Aan het eind van het eerste jaar maken de klassen Illustratie bijvoorbeeld altijd samen een boek. Ze verdelen de taken in ploegen, bedenken zelf het concept en drukken en binden het boek in oplage. Dat is twee weken keihard werken en af en toe misluk er iets, maar als het af is zijn ze bereut. Wat een contrast met dezelfde studenten die aan het begin van het jaar een beetje bedremmeld het lokaal in kwamen lopen.

Albert Hennipman - docent vormgeving en typografie
Op de HKU ben ik tien jaar terug als docent op de afdeling illustratie begonnen. Ik zocht vanaf het begin contact met de werkplaatsbeheerder van de boekdrukkerij (lokaal 049). Een gouden greep, want hier hangt een intense energie en ontstaan de mooiste werkstukken, terwijl we bezig zijn met de typografieles. Wij zijn ieder jaar nieuwsgierig naar 'de rijkdom van de fantasie'. Want daarvoor zijn wij er: het tot leven wekken van die fantasie. En om speelruimte te geven aan ieder individu om zijn of haar verbeeldingskracht te ontdekken en door te ontwikkelen. Als een student onzeker is zoek ik naar manieren om het proces te laten 'stromen'. Veel studenten groeien in het eerste jaar enorm. Ze werken voor het eerst vanuit een passie, delen de tijd met geestverwanten en zo voel ik dat vaak ook, er zijn veel 'good vibrations'. Naast de gebruikelijke aandacht voor het individu let ik sterk op samenwerking en uitwisseling. In de samenwerking liggen zoveel andere waardevolle ontdekkingen die ook horen bij je opleiding. Je geeft wat van jezelf weg en je krijgt een stukje van een ander. Studenten spreken elkaar, steunen elkaar, lachen (vaak) en huilen (soms) samen! Feitelijk vieren we jaarlijks bij de afsluitende boekpresentatie de geboorte van een nieuwe groep ontdekkingsreizigers op hun pad van (ver)beeldende kunst.

Heel speciaal

• Tijdens een netwerkbijeenkomst zie ik de documentaire Children Full of Life voor het eerst. In een aantal scènes vertellen kinderen geëmotioneerd over hun ervaringen met de dood. Ik voel mij even iemand die op het verkeerde moment op de verkeerde plek is bij zo'n intiem moment van kinderen en hun leraar samen.

In deze klas gebeurt iets heel speciaals. Voor de manier waarop zijn klasgenoten het voor Yuto opnemen, heb ik diepe bewondering. Niet eerder heb ik gezien dat kinderen dat zó goed kunnen. Ik begrijp Mr. Kanamori als hij stelt dat 'zelfs volwassen dat niet zo kunnen'. Als de groep voor de vaders

van Mifuyu en Toshiba hun boodschap in het zand oplezen, hoop ik dat ik voldoende tijd heb om mijn betrouwende gezicht even op te knappen. Gelukkig is dat zo.

Ik bekijk vaker de film. Wie is deze man en wat maakt hem tot zo'n bijzondere leraar? 'We hebben maar één leven' en 'We leren hier om samen gelukkig te zijn'. Die uitspraken laten een diepe indruk achter. Ze worden de pijlers van mijn werk en ik vraag vaker in scholen: Wat zou er gebeuren als iedereen in deze school gelukkig is en Wat zou je willen doen of laten om dat te mogelijk te maken? Onlangs, na wéér een vertoning in een zaal vol ouders en

leraren, stonden drie vaders mij te vertellen hoezeer ze zo'n leraar hadden gemist. De impact daarvan, na twintig jaar, was niet mis te verstaan. Het werd zichtbaar door de tranen in hun ogen.

Mr. Kanamori laat met zijn leerlingen zien dat het anders kan in de gemeenschap die school heet. Wij mensen, groot én klein, hebben relatie, waardigheid en geluk nodig om mens te kunnen zijn.

- Rikie van Blijswijk, De Leerschool

later

Individueel speetleren en samen binden

Evita de Vos - studente illustratie
Voor deze opleiding studeerde ik aan het Grafisch Lyceum. Een goede basis, maar typografie werd er nogal schools benaderd. Ik vond het een saai vak. Het inspireerde me niet. Dat het ook anders kan, blijkt in lokaal 049. Albert en Manuel, de leraren, benaderden de lessen op een ongedwongen en tegelijkertijd energieke manier. Ze geven je feedback en dragen ideeën aan, maar ze zullen je niet vertellen wat je precies moet gaan doen. Doordat ze je aanspreken op je eigen enthousiasme en nieuwsgierigheid ga je vanzelf harder werken. 'Ontdek het maar,' dat is het idee. Ik ben blij dat ik het plezier heb hervonden. Volgend schooljaar hoop ik op de één of andere manier extra lessen te volgen. Typografie is voor mij het vak geworden waar ik de meeste energie van krijg.

Meer beelden van het laatste boekproject en de sfeer in Lokaal 049 zien? <http://eenhoornunit.tumblr.com>

Notebook

• Het geheim en de kracht van woorden houden mij al lang bezig. In de documentaire Children Full of Life neemt Kanamori de verhalen en de uitspraken van kinderen serieus. Belangrijke gebeurtenissen schrijven de leerlingen in hun notebook en lezen deze op voor de klas. Die verhalen zijn de verbindende schakel tussen de leerlingen. Ook horen wij in de documentaire dat leerlingen elkaar soms in de weg zitten. Als leerlingen elkaar pesten, pakt hij dat grondig aan. Zowel positieve als negatieve woorden krijgen bij hem aandacht. Het resultaat is een blijde, veilige groep leerlingen. Sinds 2000 werk ik samen met een rapper. Hij heet Peter van der Bosch. Zijn artiestennaam is Tony Scott, ook wel the Chief.

Als kind luisterde Peter naar hiphop. De taal die rappers gebruiken stond de ouders van Peter niet aan. Toen duidelijk was dat Peter zelf een album zou gaan opnemen vroegen zijn ouders wat hij zou gaan zeggen. Zou hij ook stoere, grove taal gaan uitslaan? Zijn ouders adviseerden hem dat niet te doen, maar wel over zijn cultuur te gaan vertellen. Dit advies heeft Peter ter harte genomen. Peter en ik geven sinds 2000 samen muziekles op het Pieter Nieuwland College in Amsterdam. Moe van de grove taal in rap, hingen wij in 2006 de regel aan de muur 'Let op je woorden'. Wij zorgden dat iedereen zich hieraan hield en tot onze verbazing gebeurde er iets opmerkelijks. Ruzie maken kon

niet meer. Hoe kun je immers ruzie maken zonder elkaar met nare woorden te bestoken? Dit effect trad op in ons muzieklokaal, maar niet op de gang ernaast. Nog niet. Naar aanleiding van onze ontdekking richtten Peter en ik de Stichting Rapucation op. Deze stichting heeft het First ID-project ontwikkeld. Het komende schooljaar voeren wij dit project uit op vier scholen. Tijdens het bezoek van meester Kanamori aan het Pieter Nieuwland College worden er verhalen van leerlingen verteld. Geen stoere taal, maar delen wat hen werkelijk bezighoudt. Als in een notebook.

- Johan 't Hart, Stichting Rapucation